

CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA UNUI VAS MEDIEVAL DIN CERAMICĂ, DESCOPERIT LA BRĂILA

Proveniența : Muzeul Brăilei „Carol I”

A fost descoperit în vatra istorică medievală a Brăilei, Calea Călărașilor 19, datat secolul al XIV-lea și păstrează din original aproximativ 60%. Vasul este frumos ornamentat și interesant din punct de vedere iconografic, dar mai ales din perspectiva restaurării. Prin cercetări de laborator și anamneză, s-au obținut informații referitoare la starea generală a obiectului. S-au cercetat anumite caracteristici, s-a făcut clasificarea materialului în studiu și s-a precizat cronologia. S-au analizat fragmentele, avându-se în vedere motivul ornamental, forma vasului, tehnologia prelucrării, tehnica realizării decorului, calitatea pastei și a smalțului și dimensiunile. În urma acestui studiu realizat, a rezultat că este vorba de o farfurie din care s-au păstrat două fragmente, prezentând serioase urme de ardere secundară care a deteriorat calitatea smalțului. Are o formă elegantă, terminându-se la partea inferioară cu un picior inelar. Buza vasului pe suprafața superioară este perfect dreaptă, fără nici o urmă de profil, cu marginea la exterior ușor îngroșată spre corpul vasului căruia nu-i lipsește acea nervură caracteristică ce-i marchează limita inferioară la exterior.

Din punct de vedere al pastei prezintă o ceramică de calitate relativ bună, degresată, cu nisip cu bobul egal, granulația acestuia determinând o ușoară asperitate a pereților. Arderea este oxidantă și incompletă, pereții prezentând o culoare cenușie în spărtură și castanie la exterior iar tehnica confecționării vasului constă în procedee tradiționale.

Decorul ornamental ce înobilează obiectul, prezintă în centrul vasului, un medalion cu trei cruci sub formă de floare, înscrise pe rând una în alta, cu brațele egale, de culoare verde și maron conturate cu negru, simbolul tipic primelor secole ale creștinismului. Prima și cea mai simplă dintre ele imită o floare stilizată cu patru petale subțiri, alungite, de culoare verde conturată cu negru și este încadrată într-o altă floare-cruce, – în colțuri, având petalele mai scurte și mai late cu terminații mai ascuțite, de culoare maron –, conturată și ea cu negru la fel ca prima, care la rândul ei este încadrată într-o altă floare-cruce, asemănătoare dar mai mare, cu terminațiile mai rotunjite, goală și doar conturată, lăsând să se vadă fondul vasului de culoare galben-translucid cu ușoare reflexe verzui iar pe margine punctată cu șase, șase, șase, respectiv șapte puncte negre.

Brațele se termină fiecare cu două spirale mici precum antenele la fluture. Simbolul este crucea bizantină cu brațele egale, vechi motiv oriental care a fost adaptat creștinismului ca simbol al lui Isus Cristos. Pe umărul vasului se află două frize. Prima, cea de lângă medalion este reprezentată printr-o spirală – motiv de ordin abstract –, născută din tehnică, ulterior dobândind și un sens simbolic. La început a fost pictată, așa cum o întâlnim pe ceramica neolitică, apoi incizată în epoca bronzului și în a doua epocă a fierului. În perioada medievală, spirala apare ca motiv decorativ pentru o perioadă îndelungată, inițial ca o linie circulară care compune o spirală pe pereții vaselor, mai târziu spirale independente, denumite “melci”.

Cea de-a doua friză este reprezentată printr-un număr de treisprezece arbori stilizați (plopul), colorați alternativ cu verde și maron. Motivul arborelui este și el nelipsit de pe ceramica feudală. Marginea (buza vasului), prezintă o succesiune de pete romboidale colorate alternativ maron și verde, simbolizând niște boboci de floare stilizați. Fiecare element al decorului (cu excepția spiralei) este conturat cu negru. Este vorba de o tehnică folosită în ceramica bizantină dar și mai târziu. Acest vas, prin cele două orificii plasate pe piciorul inelar, ne indică faptul că avea caracterul unui produs de lux, cu rol decorativ.

Aspectul general este întregit de fondul smălțuit subțire, aproape transparent, de calitate medie, prezentând zone mici lipsă. Nu prezintă exfolieri sau harise, însă, procedeele de decorație, tehnica aplicării smălțului pe suprafața vasului, motivul ornamental și forma obiectului, ne arată că vasul este o imitație a ceramicii bizantine. Smălțul are o nuanță de galben-transparent, mai puțin curată, cu o tonalitate verzuie, este mai subțire, așternut inegal, cu bule de aer și puncte mai închise în unele zone, diferit de smălțul de bună calitate de pe vasele bizantine și care este așternut uniform pe suprafața obiectului. Culorile motivelor ornamentale ale vasului, și-au pierdut din contrast și asta pentru faptul că smălțurile care conțin siliciu își pierd în timp luciul și transparența și se opacizează. Alt motiv ce a contribuit la deteriorarea lui este și arderea secundară suferită în epocă, precum și arderea primară insuficientă, determinând opacizarea glazurii prin pierderea luciului.

Sub raportul metodei de studiu am încercat să îmbinăm concluziile arheologice cu cele iconografice și de ordin etnografic, pentru a dobândi aspectul unitar al procesului de restaurare al acestui obiect.

Specialistul a găsit cele mai adecvate metode de conservare și restaurare pentru stoparea procesului de degradare și reconstituirea lui, redobândindu-și astfel valoarea de mărturie istorică și artistică. Este restaurat științific, cu materiale și metode moderne.

Sunt expuse pe larg toate fazele și etapele de conservare – restaurare, în revista muzeului „ISTROS” / 2005.

Maghița Nechifor, restaurator